

UOVERSIKTLIG: Små kommuner gir unektelig et nærmere forhold mellom lokalt folkevalgte og velgermassen. Men det hjelper ikke å ha kort vei til den lokalt folkevalgte, hvis den folkevalgte føler avmakt, skriver kronikøren. Her fra sentrum i Norges minste kommune – Utsira. FOTO: HAUGESUNDS AVIS

Lappeteppe i Kommune-Norge

KRONIKK

Espen Leirset
 Høgskolelektor
 i statsvitenskap, HiNT

Er det en styrke eller en svakhet for lokaldemokratiet å slå sammen kommuner?

Kommunestruktur er en viktig sak i årets valgkamp. Hos Ap er døren på glid for å se på kommunestrukturen, men med Sp som regjeringspartner er en stor kommunereform vanskelig å se for seg. Mens de borgerlige har et godt grunnlag for å bli enige om en strukturreform, både på lokalt og regionalt nivå.

Høyre er mest tydelige i sitt program for neste stortingsperiode: De vil legge ned fylkeskommunen, og starte gjennomføringen av en kommunereform som gir «større og mer robuste kommuner». Frp er tydelige på at de vil legge ned fylkeskommunen, og vil gjennomføre en «demokratireform» som innebærer å se på den øvrige kommunestrukturen.

Venstre er tydelige på at kommunestrukturen må endres, og mener Stortinget må «fastsette et måltall for hvor mange kommuner» landet bør ha. KrF går ikke like langt,

men også de skriver at «Stortinget bør påskynde sammenslåing av flere kommuner». Både KrF og Venstre vil beholde et regionledd, ved å la fylkeskommunen erstattes av større regioner.

Hvorfor mener stadig flere at kommunene bør reformeres?

I sommer forlot Michael Momyr rådmannsstolen i Roan. I avgangsintervjuet sier han at små kommuner bruker for mye tid på å administrere seg bort fra kjerneoppgavene, og beskriver et lappeteppe av interkommunale selskaper og nye styringsmodeller. Organiseringen blir til slutt så uoversiktlig at «man nesten ikke vet hvilket møte man skal gå på, og man mister oversikten», forklarer Momyr (Adresseavisen 28. juni). Tidligere kommunaltopper som har gitt forelesninger i vårt studium i Kommunal økonomi og ledelse på HiNT beskriver en lignende situasjon: Grensene i Kommune-Norge er ikke tilpasset oppgavene som skal utføres, og man ender opp med et stort antall interkommunale selskaper, sam-

kommuner, vertskommuner og andre fragmenterte modeller som skal løse kommunens oppgaver. På fagspråket kalles den nye styringsformen nettverksstyring, og den setter kommunene på prøve.

Før det første går det ut over effektiviteten. Små kommuner kan være effektive, blant annet fordi de er bedre i stand til å tilpasse velferdsnivået til det innbyggerne foretrekker enn i større kommuner. Dette var essensen i teoremet Wallace Oates beskrev i 1972. Men teoremet har størst gyldighet når kommunens frihetsgrader er romslige, og mindre gyldighet når kommunenes jobb er å utføre statlig pålagte oppgaver etter nasjonale normer. Når oppgavene dessuten blir så omfattende at små kommuner ikke er i stand til å utføre dem, oppstår det behov for nye styringsmodeller, som til slutt blir et lappeteppe som er så fragmentert at oppgående rådmenn rett og slett mister oversikten.

Så er det hensynet til demokrati. Små kommuner gir unektelig et nærmere forhold mellom lokalt

folkevalgte og velgermassen. Men det hjelper ikke å ha kort vei til den lokalt folkevalgte, hvis den folkevalgte føler avmakt. Hvis selv rådmannen har trøbbel med å holde oversikten over styringsstrukturen i egen kommune, hvordan er det for en vanlig folkevalgt? Hvis Momyr gir rett diagnose av Kommune-Norge, er det vanskelig å bruke demokrati som en sterk begrunnelse for opprettholdelse av dagens struktur.

Det siste dreier seg om kommunenes ansvar for å iverksette nasjonal politikk, og her ligger antakelig den mest alvorlige innvendingen mot dagens kommunestruktur. Hvis kommunene ikke er i stand til å gi et noenlunde likt tilbud over hele landet når statlige reformer skal iverksettes, vil det gå ut over innbyggernes tillit til det politiske systemet, noe som er en belastning for enhver regjering.

Derfor blir kommunestruktur en viktig sak i valgkampen – for kommunestruktur er ikke noe lokalt anliggende, men et statlig ansvar.

Se også side 6 og 7